

MECSEKI ERDŐRÉSZLET

Az Ormánságra kilátást biztosító hegycsúcsok, sziklabúvások, mediterrán déli lejtők, hűvös, északi kitétségű szurdokvölgyek, hangulatosan csobogó erdei patakok, karsztosodó barlangok, a régmúltat idéző történelmi emlékek. Ez a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzet, a természeti, geológiai, kultúrtörténeti értékek tárháza.

Röviden a számokról

A Mecsek nyugati felén, 2009-ben jött létre a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzet. Az egybefüggő, 10 340 hektáros védett terület a Mecsek nyugati vonulatain elhelyezkedő erdőket foglalja magába, melyből 586 hektáros élvez fokozott védelmet. A 11 község határ területére kiterjedő védett területre három kimagasló hegycsúcsról tekinthetünk le.

Sziklák és kövek – Az élettelen természet

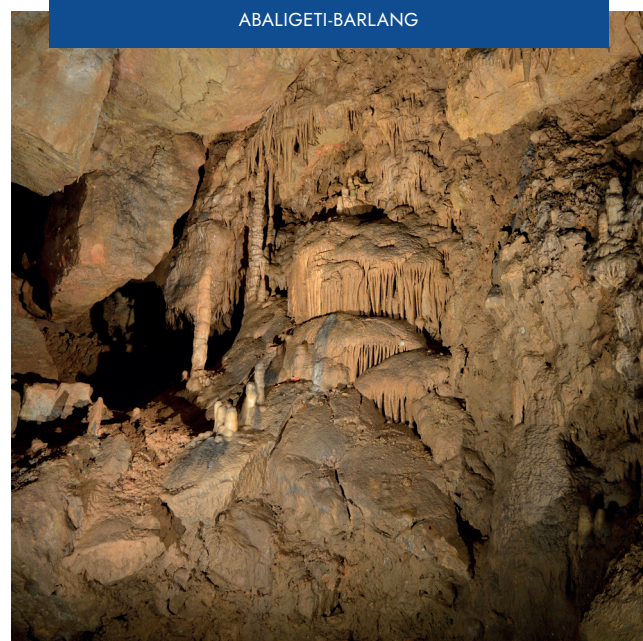
A Nyugat-Mecsek fő tömegét három hegycsúcsból álló vonulat alkotja. Nyugatról kelet felé haladva emelkedik ki először a Jakab-hegy 602 méteres magasságával, majd következik a Tubes 612, végül a Pécs városára letekintő Misina 535 méterrel. Az üledékes kőzetekből álló hegyvonulatot főként mészkő alkotja, melyhez a Jakab-hegy térségében homokkő társul.

A Tájvédelmi Körzet jelentős részén megfigyelhető a karsztosodás folyamata. A hegyek északi lejtőin az erdők talaját sok helyen töbrök, dolinák szabdalják, a patakok pedig mély szurdokokba vájva, sok helyen látvá-

A NYÁRÁS-PATAK VÖLGYE

nyos képződményeken keresztül haladnak medrükben. A Melegmányi-völgy patakja szép mésztufalépcsőkön, apró vízesések sorozatát alkotva bukik alá, a Szuadó-patakot a Szuadó-völgyi-víznyelőbarlang nyeli el, csapadékos időben a Sárkány-szakadék vízesése telik meg zubogó vízzel, és a Sárkány-kút lövelli a felszínre forrásvizét. A karszterületen lehulló csapadék a töbrökön, dolinákon, víznyelőkön keresztül a mélybe jut, ahonnan a heglábi barlangokon keresztül bukkan a felszínre, melyek közül a legjelentősebbek az Abaligeti-barlang, a Mánfai-kőlyuk, az orfűi Vízfő-barlang, a Mészégető-források barlangja vagy a Spirál-nyelő. Valamennyi ezek közül fokozottan védett.

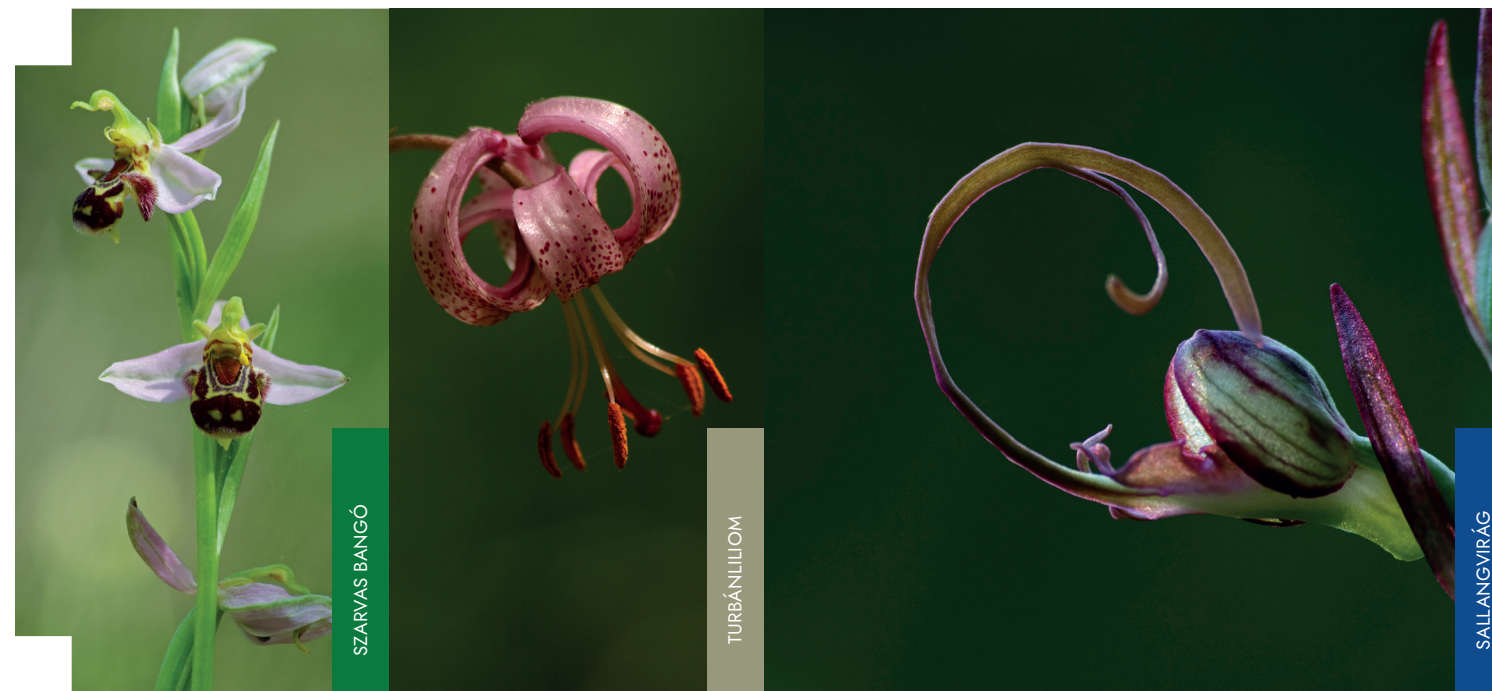
ABALIGETI-BARLANG

Látogatásra bejelentkezéssel (a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságánál) a Mészégető-források barlangjában, illetve bejelentkezés nélkül az Abaligeti-barlangban van lehetőség. Az utóbbi 2020-ban komoly felújításon esett át. A látogatók számára régóta nyitott barlangban megtörtént a járőfelületek renoválása és a világítóberendezések korszerűsítése.

A Jakab-hegyi homokkő is kínál látnivalót a geológia iránt érdeklődőknek. A vörös színű, sok helyen felszínre bukkanó kőzet már a vörös színe miatt is meghatározó jelleget kölcsönöz a tájnak. A sziklából kipreparálódott képződmények pedig egyedi értéket képviselnek. A Jakab-hegy déli oldalán található konglomerátumból képződtek a Babás-szerkövek és az emblematikussá vált Zsongorkő-kilátó.

Sziklagyepes és bükkösök – A növényvilág

A Tájvédelmi Körzet rendkívül változatos növényvilágnak ad otthont. A hegyvonulat többé-kevésbé kelet-nyugati irányultsága miatt a déli oldalak napfényesek, könnyen felmelegszenek, míg az északi oldalakon futó völgyek árnyasak, hűvösök. Ez a kettősség okozza azt, hogy a terület otthont ad a mediterrán és a hűvös mikroklímát kedvelő fajoknak egyaránt.

SZARVÁS BANGÓ

TURBÁNLILOM

SALLANGVIRÁG

A déli oldalakat sziklagyepesekkel, esetenként sziklagöregyetegekkel szagattott, virágos kőrissel elegyes molyhos tölgyesek, kocsánytalan tölgyesek borítják. Ezek az erdők és a közük ékelődött, apró sziklagyepeseknek adnak otthont számos védett növénynek. A tavasz első hírnökeként bontja szirmait itt a leánykőrcsin. Kiemelkedő állománnyal bír a majomkosbor, és szép számban virít a tarka nőszirmos. Itt él továbbá kis tőszámú populációban a fokozottan védett szarvas bangó, a méhbangó és a Jankasallangvirág. A gerinceket borító tetőerdők jellemző erdő-típusa az illír gyertyános-kocsánytalan tölgyes. A több lombkoronaszinttel és cserjeszinttel rendelkező erdőkben szép állománya van az örökzöld szúrós csodabogyónak. A tavaszi szél itt lengeti a magyar és keleti zergevirág mezeit, és elvélve a két faj hibridjét, a pécsi zergevirágot. Ezekben a tetőerdőkben bukkan fel sok helyen a török fejfedőt mintázó turbánliliom és a beszédes nevű méregölő sisakvirág.

Ahol a domborzat északi kitétségre fordul, ott kezdődnek a bükkösök. Jól érzi itt magát a kevés fényvel is beérő madárfészek békakonty, és rózsaszínes szirmaival tűnik fel az erdei holdviola. Ugyancsak itt él számos páfrányfaj, melyek közül jelentős a patakvölgyek mentén növő védett gímpáfrány vagy a töbrök oldalában tenyésző, szintén védett pelyvás pajzsika.

PÉCSI ZERGEVIRÁG

Szöveg: Kulcsár Péter, Völgyi Sándor

Fotók: Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság fotóarchívuma

Címlapfotó: Völgyi Sándor

Felelős kiadó: Závoczky Szabolcs igazgató

DUNA-DRÁVA NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG

7625 Pécs, Tetteye tér 9.

Tel.: +36 (72) 517-200

www.ddnp.hu

E-mail: dunadrava@ddnp.hu

Nyomdai előkészítés és nyomtatás: Redboxcom Kft.

Pécs, 2021.

SZÉCHENYI 2020

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Rovarok, madarak, denevérek – Az állatvilág

A Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzet erdős terület, így állatvilágára tipikus erdei életközösség jellemző. Az idősebb, lábon száradt fákat és földön heverő törzseket is tartalmazó bükkösökben májusban szép számmal rajzik a havasi cincér, míg ugyanebben az időben a tölgyesek éjszaka a nagy szarvasbogár zúgó repülésétől hangosak. A patakok napsütötte részein a fokozottan védett balkáni hegyiszitakötő repked, az erdőket szegélyező gyepekben pedig a szintén fokozottan védett, röpképtelen szöcskefaj, a magyar tarsza mászik a virágokon. Az erdei pocsolákban kora tavasszal erdei békák petéznek, melyeket az idő melegedésével sárgahasú unkákat váltanak fel. A fák között betűző napfényben lábatlan gyíkok sűtkéreznek, és a sziklás részeken erdei sikló kúszik el, hangosan zörgetve az avart, ha egy arra járó kiránduló megzavarja. A madárvilág kiemelkedő képviselői a területen a harkályok. A holtfa jelenlétéhez kötődő fajok a Nyugat-Mecsek területén általánosan megtalálhatók. Kora tavasszal a közép fakopáncs hangos nyávogása hallható az öreg erdők felől, melyekbe időnként a zöld küllő éles kiáltása vegyül. Nem hiányzik a nagy termetű fekete harkály és a hangyákra

NAGY SZARVASBOGÁR

KARVALY

specializálódott hamvas küllő sem. A sok harkály természetesen sok odút is jelent, így az odúlakó fajok is jelen vannak. A bükkösökben örvös légykapó és kék galamb használja ki a harkályok nyújtotta lehetőséget, míg az elszórt fenyvesekben búbos cinege költ az odvakban. A lábon száradt fák elváló kérge mögé hegyi fakusz rakja fészket, a szurdokok oldalából kiálló gyökereken pedig ökörszem énekel. A kis termetű madarakra a fák között karvaly, míg a nyíltabb területeken a Mecsekben csupán néhány éve megjelent vándorsólyom vadászik. Az emlősök is számos erdei fajjal képviseltetik magukat. A sok barlang jó lehetőséget kínál a denevérek számára, hiszen kiváló szaporodó- és telelőhelyet biztosítanak. Megtalálja életfeltételeit itt a fokozottan védett nagy patkósdenevér és a szintén fokozottan védett csonkafülű denevér is. A harkályok odúkészítő tevékenysége is pozitív hatással van a denevérek elterjedésére. Az elhagyott odvakat előszeretettel használja például a rőt koraidenevér. Míg a fák között sötétedés után denevérek cikáznak, addig az erdei ösvényeken keleti sün döcög a dolgára, és vadmacska indul portyájára. A fokozottan védett ragadozó előfordulását újabban már kameracsapdás felvételek is bizonyítják.

Várak és szerzetesek – Kultúrtörténeti emlékek

A Nyugat-Mecsek a különböző történelmi korokban számos népcsoportnak adott otthont. A Dél-Dunántúlról szigetszerűen kiemelkedő hegyek biztos pontot jelentettek a korai népeknek, ahol településeiket, váraikat felépíthették. I. e. 800 körül a Jakab-hegyen létesítették földvárukat az illírek. A földvár sáncainak maradványa most is meghatározó tájképi eleme a tájnak. Monumentalitása lenyűgöző, mérete Közép-Európa legnagyobb földvárává teszi. A mellette elterülő halomsírmező őrzi a majd háromezer éve elhunyt építők emlékét. A Misina északi oldala alatt megbújó Kantavár hozzá képest csekély rom csupán. A feltehetőleg a 13. században épült várnak ma már apró falrészletei látszanak csak. Nem úgy a pálos kolostornak a romja, mely a Jakab-hegy fennsíkján található. A 13. századtól folyamatosan épülő szentély az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend kiindulópontja volt. Az egykori kolostor jelenlegi állapotában is látványosan mesél az egykor itt élt pálos szerzetesek életéről. A falak legutolsó állagmegóvása 2019-ben fejeződött be, gondoskodva arról, hogy a kolostor még sokáig tanúskodjon a rend kezdeti éveiről. A pálos rendnek újkori hagyatéka is megtalálható a Jakab-hegyen. 1947-ben a kolostor mellett egy „új templom” építésébe fogtak, melyet a történelem alakulása miatt befejezni nem tudtak. Az épület ma a kirándulóközönséget szolgálja, felújítási munkálatai 2021-ben fejeződtek be.

A PÁLOS KOLOSTOR ROMJAI

Tudást adó természet – Ismeretterjesztés

A tudásra vágyó kiránduló számos tanösvényen szerezhet ismereteket a Tájvédelmi Körzetről. A Nemzeti Park Igazgatóság fenntartásában a Jakab-hegyi Kövirózsa tanösvény és az abaligeti Denevér tanösvény, partnereink fenntartásában pedig a pécsi Pro Silva tanösvény, az orfűi Vízfő tanösvény, a hetvehelyi Kincset Rejtő Erdő tanösvény és a Lombkorona tanösvény mind arra hivatottak, hogy megosszák a tudást az érdeklődőkkel. Az Abaligeti-barlangban, a közelében lévő Denevérmúzeumban és a pécsi Tetteyi Mészufa-barlangban szakértő vezetés mellett tehetnek szert vendégeink speciális ismeretekre. Gyermekek számára pedig a pécsi Tetteye Oktatási Központ áll rendelkezésre, ahol érdekes foglalkozások keretében egészíthetik ki iskolai tanulmányaikat.

Látogassanak el a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzetbe, ismerjék meg a természeti, geológiai, kultúrtörténeti értékek tárházát!

DENEVÉRMÚZEUM

Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzet

